І чужому научайтесь,
і свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 196. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 20-го ЖОВТНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 20, 1964 No. 196. VOL. LXXI.

ПРЕЗИДЕНТ ІНФОРМУЄ НАРІД ПРО ЗМІНИ В КРЕМЛІ, КИТАЙСЬКУ БОМБУ І НОВИЙ УРЯД В АНГЛІЇ

Вашингтон. — Президент Джансон в промові до американського народу в неділю 18 жовтня заявив, що хоч в попередніх днях сталися в світі аж три важливі події, то все ж таки і надалі „ключем до миру в світі залишаються сила і добрий розум ЗДА". Ці три важливі події — це перший вибух атомової бомби в комуністичному Китаї, зміна уряду в СССР та новий уряд у Великій Британії. Президент заявив, у своїй промові, яку передавали радіовими й телевізійними стаціями по цілій країні, що американський нарід може спокійно дивитися в майбутнє, бо сила й могутність цієї країни не дозволять на жадні несподіванки в світі. Одночасно Президент запевнив вільні країни в світі, що ЗДА зобов'язуються „дати сильну підтримку кождому, коли б хтось хотів шантажувати когось атомовою зброєю". Джансон запропонував всім атомовим країнам почати переговори про заборону випробувань атомової зброї під землею і в повітрі, і сказав, що він готов приступити до переговорів із совєтськими провідниками та „всім світом", щоб припинити поширення атомової зброї. Президент повідомив, що зроблено добрий початок у справі відносин із новими совєтськими провідниками. Президент готов говорити із всіми, якщо ці розмови могли б скріпити справу миру в світі. Одночасно Президент сказав, що ЗДА продовжуватимуть здійснювати свою надію „побудувати нові мости, щоб дійти до тих сил у Східніє Европі, які вже тепер працюють для більшої незалежности". Джансон трохи хвалив Хрущова і обережно висловлювався про прихід до влади на Кремлі нових людей. На думку Президента буде деяке замішання в світі внаслідок змін у Москві. І це буде добре для вільного світу, бо нові провідники в СССР мусітимуть більше займатися справою комунізму в своїх країнах, і не будуть мати доволі часу на нерозсудливі закордонні дії. Джансон звернув увагу на те, що нові совєтські провідники може мусітимуть скріплювати свою владу, як це робив Сталін після смерти Леніна в роках 1924-28, і Хрущов в роках 1953 - 1954. Президент заявив в справі китайської бомби, що випродукування бомби в Китаї сталося коштом народу, який там голодує. Пробна експльозія цієї бомби сталася проти волі всього світу, який зобов'язався не затроювати повітря атомовою радіяцією. Президент заявив, що американський нарід не може легковажно дивитися на цю проблему, бо дотеперішні великі держави, які мають атомову зброю, є поважними і досвідченими країнами в модерному світі, а „комуністичний Китай не має такого досвіду". Ніхто не злякається цієї китайської бомби, яка заспокоїть амбіції провідників китайських комуністів, але яка, покищо, зовсім не є небезпечною для вільного світу. Та все ж таки Президент запропонував Китаєві підписати той обмежений договір, який існує про заборону атомових вибухів в повітрі, на землі й під водою. Президент повідомляв американський нарід і про зміну влади у Великій Британії, де прем'єром міністрів став провідник Партії Праці — Вільсон. Партія Праці це та сама партія, яка була при владі у Великій Британії, коли засновувано Атлантійський Союз і коли в повітряному помості до Берліну разом літали британські й американські літаки і коли британські вояки воювали поруч американських в Кореї. Партія Праці — казав Президент, — це партія волі і демократії та доброї віри. Тепер ця партія втішається довір'ям британського народу. „Вона має і наше довір'я" — казав Президент, „вони є нашими приятелями, як приятелями ЗДА є і Консервативна Партія". Президент ґратулював новому англійському урядові та бажав успіхів у праці. Президент закінчив свою промову такими словами: „Мусимо бути готові боронити наших інтересів і бути готові переговорювати в справі спільного інтересу. Ми покажемо наново, що сильний може бути справедливим в ужитті своєї сили, і що справедливий може бути сильним в обороні справедливости".

Закрито перший сезон Світової Виставки

Ню Йорк. — В неділю 18-го жовтня закрито перший сезон Світової Виставки, яка була відкрита 22-го квітня ц.р., і яку відвідали 27,100,000 осіб, хоч організатори передбачали, що на Виставку прибуде принаймні 40,000,000. Виставку відкриють в другому сезоні 21-го квітня 1965 року, і вона триватиме до половини жовтня. В останньому дні Виставки відвідали її 177,467 осіб. При закритті Виставки випускали фаєрверки та чинні були освічені водограї. В різних павільйонах були церемоніяльні закриття Виставки. В еспанському павільйоні всі працівники зібралися на терасі увечері та заспівали пісню „Тебе Бога хвалим" („Те Деум"), а після того відспівали еспанський та американський гимни. Один із працівників на кінці цієї церемонії зніс оклик на американсько - еспанську приязнь. Востаннє засвічено на Вежі світла — світло, що мало силу 12 більйонової свічки. Закриття Виставки відбулося спокійно, хоч всі поліцисти були присутні, бо на відкритті були демонстрації у зв'язку з актуальними тоді заворушеннями на тлі боротьби за рівні права. При фонтані плянет передавано промову директора Виставки Роберта Мозеса, який висловив вдоволення з першого року Виставки та дякував всім, що її відвідали з користю для себе. Матеріяльно Виставка не вдоволила її організаторів, які сподівалися більших прибутків. Прибутки виносять коло 30,000,000 дол., але це все замало у відношенні до високих витрат на її влаштування. Сподіваються, що найближчий рік краще допише.

В АМЕРИЦІ

● **Цьогорічний 80-ий сезон** Метрополітальної опери в Ню Йорку вікрито оперою Ґастана Доніцетті „Люція ді Ляммемур". На цій виставі була товариська „сметанка" не тільки з Ню Йорку але й з інших міст. Ролю Алісії грала відома українська співачка пані Шарльотта Ордассі-Баранська. В давнішому числі „Свободи" була невірна про це вістка, бо Метрополітальна опера перейде до Лінкольн Центру аж в 1966-му році.

● **Президент Джансон** 12-го жовтня не міг вітатися поданням руки із виборцями в Каспері, Вайомінґ, тому, що три пальці правої руки були забандажовані внаслідок сильних стисків руки під час зустрічів із виборцями в попередніх днях.

У Британії настав уряд Партії Праці з більшістю 4-х мандатів

Покликані новим британським прем'єром Гарольдом Вільсоном в склад його уряду (зліва): Джордж Бравн, міністер для господарських справ, Патрик Вокер, секретар закордонних справ, та Герберт Бовден, провідник палати громад.

Лондон. — Соціялістична Партія Праці виграла парляментарні вибори в Британії в четвер минулого тижня, але її більшість в новому парляменті становить лиш 4 мандати. На всіх 630 посольських мандатів — соціялісти дістали 317 мандатів, консерватисти 304 і ліберали 9. Таким чином, коли б ліберали стали в опозицію до лейбуристського уряду, а на лавках лейбуристів абсентувалось кілька послів — уряд нового прем'єра Г. Вільсона був би наражений на упадок. Газети звертають увагу, що новий голова парляменту Едвард Шорт матиме трудне завдання дбати про те, щоб ніхто з соціялістичних послів не виїздив за кордон, не хворів та не абсентувався з будь-яких причин на засіданнях палати громад, коли там відбуватимуться важливі голосування. Консервативні і ліберальні провідники заповідають упадок уряду Вільсона найдалі до одного року. Одначе сам Вільсон заповів, що він складає новий уряд і починає його діяльність без найменшої уваги на його крихку чисельну парляментарну базу. Першим державним секретарем і міністром економічних справ став заступник голови Партії Джордж Бравн, насправді тепер віцепрем'єр. Міністром закордонних справ став Патрік Ґордон Вокер, дармащо він програв у своїй виборчій окрузі проти свого консервативного противника. Гарольд Вільсон покликав теж до життя міністерство технології і призначив на міністра 60-річного генерального секретаря робітничої транспортної спілки Франка Кузенса. Джеймс Калаґан став канцлером скарбу, а Деніс Гілі міністром оборони.

У Ню Йорку відзначено 20-річчя журналу Союзу Українок Америки „Наше Життя"

Ню Йорк. — У неділю 18 жовтня, в приміщенні Літературно-Мистецького Клюбу, відзначено 20-річчя журналу Союзу Українок Америки „Наше Життя". Воно було влаштоване Окружною Радою Союзу Українок Америки у Ню Йорку, що нею керує п-ні Наталія Чапленко. Понад 150 делеґаток з різних Відділів СУА та гості-чоловіки заслухали живу газету „Союзянки читають свій журнал". Були прочитані: передова журналу, проблематична стаття, різні інтерв'ю, „Мовний куточок", фейлетон, звіти, хроніка, листування та ін., як також зразки з англомовного відділу журналу. Читали представниці різних Відділів СУА та членки Управи Окружної Ради СУА в Ню Йорку пані: Є. Єнсен, Н. Хоманчук, М. Демидчук, О. Соневицька, О. Ґалан, С. Процюк, п-ні Десній, С. Раковська з наймолодшого 82-го Відділу, Є. Тріска, К. Колянківська, Корпало, А. Опарик, Л. Котлярчук, А. Кізима, М. Турко і Наталія Чапленко, яка також проводила живою газетою. Присутні довгими оплесками вітали прибулу з Філядельфії головну редакторку журналу „Наше Життя" п-ню Лідію Бурачинську, якій передано подарунок — мистецьки виконану тарілку з трипільським орнаментом, роботи Оксани Вікул, та „реальні привіти" від усіх Відділів ОР СУА в Ню Йорку — ковертки з чеками на пресфонд журналу. П-ні Н. Чапленко прочитала привіти від різних товариств та організацій. Із зворушливою промовою - подякою виступила ред. Бурачинська, повідомивши, що вся редакція однодушно плянує побільшити розмір журналу — без підвищення передплати, що, звичайно, вимагатиме не тільки напруження редакції, а й додаткових фондів. Після живої газети так же жваво пройшла й друга частина цього вечора — товариський чай. І цю нагоду активні членки Союзу Українок Америки використали для обговорення дальших плянів діяльности Союзу Українок Америки.

У Ню Йорку відкрито посмертну виставку творів Сергія Литвиненка

Ню Йорк. — В минулу неділю 18 ц.м. вполудне відкрито тут посмертну виставку творів скульптора Сергія Литвиненка у тій його робітні в Літературно - Мистецькому Клюбі, де він творив, працював і де недавно перед його смертю відбулася була остання за його життя його індивідуальна виставка. Голова Головної Управи Об'єднання мистців українців Америки артист-мал. Петро Андрусів із Філядельфії пригадав у своїй вступній промові, як тоді, не вважаючи на особливо погану дощеву погоду на виставку творів Литвиненка явилась надзвичайно численна громада з Ню Йорку та навіть далеких міст, як Філядельфія, і якто Сергій Литвиненко був особливо зворушений, коли несподівано для нього вручено йому Пропам'ятний Хрест, як колишньому воякові Армії УНР. П. Андрусів вичислив довгий список імен великих творців українського мистецтва і мистецтвознавців, які за нашої пам'яті відійшли з цього світу. Він підкреслив значення Сергія Литвиненка одинаково, як піонера - організатора українського мистецького і культурно - товариського життя в Америці, як творця-скульптора, що вже в Україні залишив по собі великі твори. Характеризуючи С. Литвиненка, як мистця, П. Андрусів, покликавшись на думки знавців, назвав його „імпресіоністом з замилування" із сильними впливами на нього Огюста Родена і Константина Ляцки з краківської Академії мистецтва. Промовець заявив, що Головна Управа ОМУА старається за збереження пам'яток по Сергієві Литвиненкові. Закликав теж — у тому першому дні виставки не займатися ще купном виставлених творів, а бажаючим щось купити — поручив звернутися в цій справі згодом до будь-кого з членів Управи ОМУА в Ню Йорку. Після Петра Андрусева промовляв також коротко голова Нюйоркського Відділу ОМУА арт.-мал. В. Ласовський. Каталог виставки охоплює 89 творів в гіпсі, теракоті, плястеліні і бронзі. На ті твори складаються 28 композицій, 9 проєктів пам'ятників, 9 композиційних портретів і 43 портрети. Виставка відкрита до 31-го цього місяця.

Большевики закидають Хрущову „культ особи", нерозважність й інші гріхи

Москва. — У великій статті, що її оприлюднила московська „Правда" з п'ятниці 16-го ц.м., таврується „нерозважне плянування", фразерство, плекання „культу особи", самовільні, позбавлені почуття реалізму рішення і тим подібні інші гріхи. Хоч у тій статті не називається імени Хрущова, проте виходить з неї зовсім ясно, що ті закиди звернені на його адресу і є виправдуванням перевороту, який в минулому тижні стався на Кремлі. В отій статті „Правди", як і в окремій заяві, що її совєтський амбасадор у Вашингтоні склав президентові Джансонові, запевняється, що Совєтський Союз продовжуватиме політику „мирного співіснування", але водночас „Правда" підкреслює потребу згоди в комуністичному світі „на базі братерства міжнародного пролетаріяту". Західні коментатори погоджуються, що в найближчому часі дійсно годі сподіватися будь-яких поважніших змін совєтської політики, яка залежатиме від дальших внутрішньо - совєтських відносин та від того, як складуться дальші взаємини між Москвою і Пейпінґом. Нові кремлівські правителі заявили, що вони підтримують плян щодо комуністичного збіговища в Москві на найближчий рік задля винайдення способу, як знайти єдність в комуністичному русі. Чи нова большевицька верхівка збереже також плян конференції 26-ох комуністичних партій у Москві в половині грудня ц.р. — цього не видно ясно з совєтських заяв. Совєтська преса оприлюднила тексти недавніх заяв італійської і французької комуністичних партій, в яких ті партії заявлялись за

(Продовження на стор. 4-ій)

Совєтська преса про усунення Хрущова і зміни на Кремлі

Москва. — Останні події в СССР, що привели до усунення Хрущова із керівних становищ в партійному й урядовому апараті і призначення на його місце Брежнєва і Косиґіна, не знайшли — поза офіційними повідомленнями — ніякого ширшого насвітлення в совєтській пресі. В середу 14 жовтня, коли на Кремлі відбував свої наради скликаний без попереднього повідомлення пленум Центрального Комітету КПСС, московська „Правда", яка є органом цього ЦК, і яка виходить в ранішніх годинах, подала на першій сторінці повідомлення про прийняття Хрущовим у Сочі в дні 13 жовтня французького міністра Г. Палевського і на 3-ій сторінці надрукувала привітання для Хрущова від польської і східньонімецької комуністичних партій з приводу лет трьох космонавтів навколо Землі. Московські „Ізвєстія", що є органом Рад Депутатів й уряду СССР і які виходять кожного дня по полудні в числі з 14 жовтня повідомлення про зустріч Г. Палевського з Хрущовим і привітань Хрущову вже не надрукували і прізвища Хрущова не згадали ні разу. Київська „Радянська Україна", орган ЦК КПУ і Ради міністрів УССР, в числі з 14 жовтня ц. р. подала тільки повідомлення про відвідини Палевського в Сочі. В числах з четверга 15 жовтня, коли справа „відходу" Хрущова вже була вирішена, московські „Правда" й „Ізвєстія" не подали в цій справі ніякого повідомлення і не згадали ні разу про Хрущова на своїх сторінках. Київська „Радянська Україна" з цієї ж дати надрукувала, мабуть через непоінформованість, ще славословія Хрущову за його участь у визволенні Києва в 1944 р. В п'ятницю 16 жовтня названі газети, як і вся інша совєтська преса, подали лякнонічні повідомлення про те, що пленум ЦК КПСС „задовольнив просьбу тов. Хрущова М. С., про звільнення його від обов'язків першого секретаря ЦК КПСС, члена Президії ЦК КПСС і Голови Ради міністрів СССР у зв'язку із похилим віком і погіршенням стану здоров'я" і про обрання першим секретарем ЦК КПСС Л. І. Брежнєва. Водночас газети надрукували „укази" Президії Верховного Совєту СССР, підписані А. Мікояном і М. Георгадзе „Про увільнення товариша Н. С. Хрущова від обов'язків голови Ради міністрів СССР" і про призначення на його місце А. Косиґіна, разом з портретом Брежнєва і Косиґіна. В п'ятницю 16 жовтня московська „Правда" надрукувала велику передову статтю п. н. „Непохитна ленінська генеральна лінія КПСС", в якій, не згадуючи Хрущова, засуджено його за „самовихваляння і базікання" за встановлення ним „культу особи"... Інші совєтські газети з цього ж дня включно з „Ізвєстіями" ніяких коментарів не подали.

Українці демонстрували у Вашингтоні в річницю вбивства Ст. Бандери

Вашингтон, 17-го жовтня. — З нагоди 5-ої річниці смерти Степана Бандери з рук большевицького аґента Сташинського, відзначеного опісля за цей вчинок совєтським орденом, влаштували Організації Визвольного Фронту протестаційну демонстрацію перед будинком амбасади СССР у Вашингтоні. Група демонстранів у числі понад 500 осіб зібралася спершу під пам'ятником Т. Шевченка, де склала вінок. Опісля мав відбутися організований марш під совєтську амбасаду, але столична поліція вікликала в останній хвилині даний раніше дозвіл на такий марш. Тоді демонстранти переїхали автобусами під амбасаду і там впродовж двох годин, від 12.30 до 2.30 по полудні, проходжувалися з різними протимосковськими транспарентами, яких було разом 115. Крім цього організатори демонстрації роздавали прохожим мешканцям столиці летючки і виїмки з тексту судового вироку з процесу проти вбивника Ст Бандери і д-ра Лева Ребета в англійській мові. Деяке число цих друкованих летючок і письмовий протест передали представники демонстрандів урядовцям совєтської амбасади. Після цього вийшов у супроводі поліцистів один службовик амбасади і пробував здискредитувати демонстрантів заявою, що „Ви ж маєте Україну". У відповідь на це посипались гострі закиди і запити під адресою цього службовика в англійській мові, на які забракло йому відповіді і він вернувся назад до будинку амбасади. Участь в цій демонстрації взяли члени ООЧСУ, СУМА, ТУСМ-у, Т-ва кол. вояків УПА і політв'язнів. Недільне видання газети „Вашингтон Пост" помістило обширну вістку про цю подію, включно із знимкою демонстрантів, на якій видніють траспаренти з написами „СССР є тюрмою народів", „Росіяни, забирайтеся з України!" та „Боже, благослови Америку, Боже, спаси Україну" (всі в англійській мові). Вістка згадує, що демонстрація відбулася з нагоди 5-ої річниці вбивства українського націоналістичного лідера Степана Бандери. Оповідаючи про українське пікетування совєтської амбасади, кореспондент переповів теж розмову з урядовцем з амбасади, який на запит кореспондента про летючки дав відповідь: „ми їх викинули, ми їх не хочемо навіть читати". Вістки про демонстрацію подали також місцеві радіовисильні, а декілька сцен з цієї демонстрації були показані на телевізії.

ВИБУХ АТОМОВОЇ БОМБИ В КИТАЇ Є ТРАГЕДІЄЮ КИТАЙЦІВ — СТВЕРДЖУЄ ДЖАНСОН

Гонг Конг. — В четвер минулого тижня о год. 3-ій по пол. тамошнього часу, а в п'ятницю о год. 3-ій над ранком східньо-американського часу, переведено в ближче неназваному місці Комуністичного Китаю перший експериментальний вибух атомової бомби. В арогантському чванькуватому комунікаті китайські комуністи запевняють, що вони збудували власну атомову бомбу виключно для того, щоб протиставитись „атомовому шантажеві збоку З'єднаних Держав" і з уваги на постійну атомову загрозу збоку „американського імперіялізму". Таким чином китайські комуністи намагаються представити розвиток власної атомової зброї, як зброю дефенсивну, при чому „урочисто" запевняють, що ніколи проти нікого не вживуть першими атомової зброї. Водночас вони звернулися з закликом до всіх атомових країн, щоб вони знищили всі свої склади атомової зброї, а тоді, мовляв, і вони, китайські комуністи, відмовляться від атомової зброї, та щоб взагалі усі країни світу засудили атомову зброю і зобов'язалися ніколи нею не користуватись.

Цей перший вибух атомової бомби в Комуністичному Китаї породив пречисленні коментарі в усьому світі і спричинив наради керівних чинників в різних державах. Президент Джансон оприлюднив окрему заяву, в якій пригадав, що 29-го вересня ц.р. державний секретар Дін Раск заповів, що треба сподіватися в найближчому часі вибуху комунокитайської атомової бомби і що тому ця мова не була несподіванкою для американських чинників. Президент перестеріг проти переціновання тієї події з військового боку, бо треба ще буде кілька років, поки комунокитайська атомова зброя стане оперативною і тоді теж вона не зможе рівнятися з американською. Президент назвав атомову зброю Комуністичного Китаю радше трагедією китайського народу, а не інших народів, бо ця бомба є наявним доказом, що комуністичний режим витискає всі соки з найбіднішого народу на цілі зброєння. Президент заявив, що Америка проводитиме надалі свою дотеперішню політику в Південній Азії та що вона готова надалі боронити кожну азійську країну проти комунокитайського імперіялізму. Президент виявив, що в цій справі відбулося в п'ятницю минулого тижня засідання Крайової Ради Безпеки і що друге таке засідання відбудеться в суботу. Президент потвердив це у своїй недільній радіо - промові.

Західні коментатори погоджуються в тому, що розрядження першої комунокитайської атомової бомби має передусім пропаґандивне й психологічне, а не мілітарне значення. Ставши членом „атомового клюбу" держав Комуністичний Китай збільшує свій престиж в очах азійсько-африканських народів та стає партнером у міжнародних розмовах про роззброєння. Однак найперше враження в Азії і Африці було радше неґативне для Пейпінґу. Ліва комунізуюча організація „Зенкурен" в Японії, яка завжди ляється проти ЗДА, уладила протикитайську демонстрацію. З усіх країн Далекого Сходу в одній тільки Індонезії речник уряду висловив „вдоволення", що Комуністичний Китай збільшив свою мілітарну силу проти „американського імперіялізму".

Папа перевів канонізацію 22-ох африканських муринів — поїде до Індії

Рим. — На урочистій Понтифіканській Богослужбі Папа Павло VI перевів в неділю 18 ц. м. у соборі св. Петра канонізацію 22-ох муринів з Уґанди, які згинули мученицькою смертю в рр. 1885-1881, відмовившись виректися католицизму, що його вони прийняли були. Канонізаційна процедура тривала 44 роки, бо ще Папа Бенедикт XV дав згоду на беатифікацію тих 22-ох муринських мучеників у 1920 році. Проголошення святими 22-ох африканських муринів Папа пов'язав із проголошенням своєї подорожі до Індії, на Евхаристичний Конґрес, який відбудеться від 28 листопада до 6 грудня ц. р. у Бомбаї в Індії. За інформаціями з Індії, Папа має прибути до Бомбаю 3 грудня і, мабуть, поїде також до столиці Індії, Ню Делі, запрошений туди індійським президентом Сарвепалі Радакрішнаном. Папа заявив у своїй промові до 5.000 церковних достойників і тисяч інших вірних, зібраних у соборі св. Петра, що він уважає себе за „місійного Папу" та „апостола в русі". У своїй промові Папа підкреслив важливу дальшу ролю християнських місій в Африці, натаврувавши водночас колонізаторську систему, яка брала тільки на увагу матеріяльне використовування Африки з легковаженням її духових потреб.

Ніксон заповідає, що Ґолдвотер озброїть кубинських еміґрантів і визнає їхній уряд

Форт Лодердейл, Флорида. — Колишній віце - президент Ричард М. Ніксон, промовляючи на летовищі до 300 осіб, казав, що Ґолдвотер, коли стане президентом, то визнає екзильний кубинський уряд і дасть зброю кубинським еміґрантам. Еміґранти дістануть всі роди зброї, в тому і бойові літаки, тільки воне не дістали б від уряду Ґолдвотера атолової зброї. Ніксон обіцяв, що Ґолдвотер-президент конферував би з представниками інших держав, щоб переконати їх в тому, що треба конче припинити всяку допомогу Кубі. Промовляючи в Ст. Петерсбурґу, Флорида, Ніксон казав, що події в останніх днях основно перехилили симпатії виборців в користь сенатора Ґолдвотера. Ці корисні зміни в користь Ґолдвотера — це упадок Хрущова в СССР, випробовання атомової бомби в комуністичному Китаї та афера президентового асистента Волтера Дженкінса. Ніксон казав, що в Москві прийшли до влади молоді й енерґійні люди, тому і ЗДА не сміють залишити при владі того, хто мав самі неуспіхи в закордонній політиці.

У СВІТІ

● **У Бельгії**, у виборах в 2.600 сільських і міських громадах, програли партії Християнських соціялістів і Соціял-демократів, які становлять тамошню урядову коаліцію. Виграли ліберали і комуністи. В місті Турне, де ніколи не було комуніста в міській раді, тепер вони дістали 5 мандатів. За причину програ уряду вважається піднесення податків та мовні спори.

● **Західньо - німецький уряд** відкинув просьбу совєтського моряка Віктора Шіпеяльніка, який покинув свій корабель у Токіо та зголосився спершу до американської і потім до німецької амбасади, прохаючи політичного азилю. Газети не подають, чому обидві амбасади відмовили цьому проханню.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3. 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Нова лекція з Кремлю

Кремлівські володарі дали в минулому тижні нову лекцію тим західнім політичним теоретикам і державним мужам, які дивилися на Совєтський Союз, як на впорядковану великодержаву із стабільним — хоч і Заходові неприємним — режимом, з яким для добра миру і торговельних оборотів треба „співіснувати". Переворот, жертвою якого став ще за 24 години перед тим всевладний диктатор Н. Хрущов пригадав, що ні на мить неслід забувати, що СССР, це — революційний твір, створений групою фанатиків, які не цуралися ніякого способу та користувались передусім збройним насильством і терором, щоб здобути владу і поширити її на якмога найбільше земель Европи та Азії. Перейнявши імперіялістичні традиції царської Росії большевицькі узурпатори з'єднали російський шовінізм із доктринами міжнародного комунізму, проводючи паралельно й одночасно експеримент повного удержавлення всіх галузей продукції і збуту з повною державною контролею над життям і діями індивідума та родини, — з наступом назверх, веденим теж всіма доступними засобами. Зазнавши господарських невдач та опинившись в обличчі щораз гострішого конфлікту з китайськими комуністами, Хрущов замовк про „угроблювання" західнього світу та заговорив про „мирне співіснування двох різних систем", не вирекшись, зрештою, давньої і постійної цілі комунізму — володіння над усім світом.

У змаганні до цієї цілі й у проводженні вівісекцій над 200 мільйонами громадян у ділянках господарства і культури — керівна большевицька кліка виснажувала нарід для цілей збросння, велетенського пропаґандивного апарату і таких технологічних пропаґандивно-престижевих осягів, як штучні сателіти. Особисті амбіції і розбіжності думок, як все це робити, були і є підбудовою безупинної боротьби за владу. Вона відбувалась між Леніним і Троцьким, вона сповняла панічним страхом Сталіна, який намагався втишити його кровавими розправами з усіма дійсними і уявними своїми противниками — партійними однодумцями. Боротьба за владу і ці безупинні інтриги й суперечки, що породжували щораз нові „чистки", продовжувались після смерти Сталіна. Одні з них, як Берія, були розстріляні, інші, як Каґановіч, Молотов, Маленков і їх однодумці — пішли в непам'ять. В четвер минулого тижня ця сама доля стрінула Н. Хрущова. Вся безетичність і безморальність виявилися знову у своїй нагій правді, коли ті його найближчі співробітники, які ще за день-два раніше говорили йому про свою приязнь, вірність і відданість, зрадили його, скинули його портрети і скреслили його ім'я з совєтських газет.

Поки існує комуністична система в СССР — не можна дивитися на ту країну, як на державу в західньому розумінні. Це був і є штучний твір у руках безвідповідальної, взаємрозсвареної кліки, жадної влади і розгубленої між російським імперіялізмом та комуністичним доктринерством. Президент Джансон покликувався у своїй заяві з минулої п'ятниці та у своїй радіо-промові минулої неділі на запевнення, що його склав йому амбасадор Добринін про ніби незмінну політику наступників Хрущова, які продовжуватимуть „мирне співіснування". Як довго?! Хто може передбачити, як довго правитимуть Брежнєв і Косиґін і чи не почуємо за кілька днів-тижнів чи місяців, що „вичищений" вже один із них? Що знає про свою майбутність Анатоль Добринін? Що світ знає про впливи Пейпінґу серед кремлівців і чи не прийде завтра до зліквідування „ідеологічного" спору між Москвою і Пейпінґом та викинення на смітник тактики співіснування? На тлі таких подій і такого дійсного стану ще яскравіше потрібна власна активна і ініціятивна закордонна політики ЗДА, сперта на силі і рішучості. Маючи діло з таким хитким, нестійким і безвідповідальним чинником у міжнародному світі, як Совєтський Союз, треба вести власну активну політику, без уваги на те, як називається щораз інший диктатор на Кремлі.

Зміна в Кремлі й Україна

Усунення Нікіти Хрущова від диктаторської влади в Кремлі, як і кожна зміна, що там заіснувала впродовж кривавої історії комуністичної влади чи ще заіснує, мусить в кожного українця збудити насамперед думку про те, які наслідки така зміна може мати для України, її народу та його долі.

Коли мова про цю останню зміну, себто усунення від влади Хрущова, для України це не має будь-якого безпосереднього наслідку, якщо оцінювати ситуацію з перспективи тих кількох днів, які від усунення Хрущова проминули, та в світлі тих повідомлень і заяв та міркувань, що у зв'язку з цим були надруковані чи виголошені.

Тим не менше, про Україну була мова вже в перших повідомленнях про зміну та про наступника Хрущова на пості партійного диктатора Леоніда І. Брежнєва. Американська та в поважній частині міжнародна преса називає Брежнєва українцем, базуючи це своє окреслення на факті, що Брежнєв народився, виріс і виховався в Україні і там почав свою комуністичну кар'єру. вДоступні нам совєтські джерела, зокрема Велика Совєтська Енциклопедія й Українська Радянська Енциклопедія національности Брежнєва не окреслюють, називаючи його тільки совєтським партійним і державним діячем. Таким, мабуть, він і є. Якщо б він справді був українцем, але таким не почувався чи до цього не признавався, то з цього для України не було б жадної шкоди. Навпаки. Людина, що стоїть на чолі злочинної партії і системи, своїй нації чести не приносить. В додатку, як свідчать колишні в'язні совєтських тюрем чи концентраційних таборів, за кожним разом, як на їх сторожа попадав їх земляк, він завжди „перестарувався" в шиканах проти них, мабуть також із страху, щоб не викликати підозрінь, що він може мати до них якісь симпатії

Все ж, про Брежнєва, який — як сказано в його біографії— починав свою большевицьку кар'єру в Україні так само, як Хрущов, можна сказати, що його совість, якщо він таку має, ані в малій мірі не обтяжена такими страшними злочинами проти українського народу, як ними обтяжене конто Н. Хрущова, зокрема з тих часів, як він там виконував ролю Сталінового опрічника.

Від таких змін у Кремлі, як та, що заіснувала тепер, можна очікувати і деяких змін, як в закордонній, так і у внутрішній політиці. Вони ж були після смерти Сталіна. Ці зміни можуть посилювати терор і народовбивство, як збільшили їх після того, коли після смерти Леніна диктатором став Сталін, або злагіднювати їх, як це сталося після смерти Сталіна за Хрущова. Але диктатура залишається диктатурою не змінюючи своєї політики в суті і основі. Тим часом, для України і українського народу головною ціллю і метою є не зміна на пості диктатора в Кремлі, але розвал комуно-московської імперії та здобуття своєї суверенноти в своїй, ні від кого незалежній, народоправній державі. Якщо б теперішні зміни в Кремлі та нотований вже від деякого часу розклад у вдержуваному терором і народовбивством комунустичному моноліті причинились до такого розвитку, то це щойно була б побажана зміна і вона вийшла б на добро всім поневоленим комуністичним режимом народам, включно з російським.

Богдан Галайчук

ПЕРОНІСТИ ВІТАЮТЬ ДЕ ҐОЛЛЯ

Буенос Айрес. — „6-го жовтня де Ґолль відлетів до параґвайської столиці Асунсіону, залишивши за собою сум та крайнє напруження. Залишив він також за собою упокорений уряд, який не зумів перешкодити пероністам — здебільша робітникам — використати його відвідини для демонстрації на користь Перона", — писав кореспондент „Ню Йорк Таймсу", Генрі Джінігер.

Десять років тому аргентинський президент, Хуан Домінґо Перон, без сумніву, „зумів би перешкодити" будь-якій зверненій проти нього вуличній демонстрації, так само, як зумів би зробити це сьогодні Нассер, Сукарно чи інший президент „демократії нового типу". Та не міг перешкодити Артуро Ілія, конституційний президент, якому приходиться керувати країною у вузьких рямцях, накреслених конституцією — старою, ультраліберальною конституцією. Так само, як, наприклад, Кеннеді не міг перешкодити подіям, що почалися у Літтл Року, а покінчились у Гарлемі.

Ще на початку року кружляв тут напівапокрифічний текст, в якому Перон згадував про свої таємні контакти з де Ґоллем і навіть натякав, що може розраховувати на його допомогу, коли вернеться до влади. Жонґлювання „третьою силою" мало підсувати читачеві здогад, що де Ґолль готов би вжити Перона для протиамериканської диверсії — і таким способом надати сякої - такої правдоподібности тій концепції, яка, звичайно, викликала поважні сумніви навіть у найтемнішого пероніста. „Я доручив своїм однопартійцям, щоб вітали де Ґолля так, як вітали б мене", — заявив Перон, у чому можна було, на перший погляд, добачати дешевеньку спробу капіталізації відвідин. Не було сумніву, що вулиці будуть заповнені публікою, цікавою побачити історичну фіґуру на власні очі, а тоді можна буде твердити, що це все — пероністи, які вийшли лише тому, що зробити це наказав їх вождь.

Та в останніх днях виявилося, що перонівська верхівка не думала обмежитися такою, врешті-решт, невинною капіталізацією відвідин де Ґолля, а думала поставити гостя в немилу ситуацію.

Передусім, в середу 30-го вересня, вдосвіта, поліція перевела трус у низці перонівських домівок і сконфіскувала там масу провокаційних транспарентів, летючок, що їх мали скидати в 2-ох літаків, та 20 000 афіш, з профілями де Ґолля й Перона. Можна собі уявити, як почував би себе де Ґолль, коли б ті афіші появилися на мурах і президент Франції був би втягнений до арґентинських внутрішніх справ, і то як технічне знаряддя, як „патик", яким Перон хотів вдарити Ілію. Скінчилося на тому, що пероністи лише скандували: „Де Ґолль, Перон, терара позісіон!" („де Ґолль, Перон, третя позиція"), при чому ім'я де Ґолля ледве було чути. Замість оваційного прийняття, яке заповідав Перон, вийшов афронт, півбіди, що поліція вспіла охоронити його від другої, ще прикрішої, несподіванки, завчасу довідавшися про перонівський плян.

На площі Франції посадник столиці вручив гостеві ключі до міста, при чому його промову, передавану через голосники, пероністи заглушили ревом; очевидно, вони мовчали, коли відповідав де Ґолль. Плян виконано, але тільки до того пункту. Бо опісля розентузіязмована юрба мала — „спонтанно" звідусіль оточити гостя, не допустити його до авта і змусити маршувати пішки аж до президентського палацу, проти волі очолюючи похід. Якщо б поліція не перешкодила у „виконанню норми", визначеної з Мадриду, хто знає, як усе це скінчилося б: чи старече серце витримало б такий довгий марш — і таке упокорення? Бо генерал Шарль де Ґолль, учорашній вождь французької визвольної боротьби і сьогоднішній президент Франції, мав лише „символізувати" майбутній поворот здеградованого генерала, якому на ім'я Хуан Домінґо Перон.

Не вдався скандальний маневр, який мав зробити Перонові рекляму коштом дипломатичного скандалу і викликати враження, що уряд вже не контролює ситуації, навіть у столиці. Не пощастило також блиснути народними масами, про які Перон так багато говорить. Рядовий пероніст назагал призвичаєний слухати „голос свого пана" з платівок, накручених у Мадриді, але в цьому випадку лідер домагався від своїх людий, щоб кланялися перед Геслєровим капелюхом.

Напередодні відвідин появився в однім тижневику одвертий лист, підписаний якимсь пероністом. „Свого часу, — нарікав автор цього листа, — синдикальні діячі вимагали, щоб нарід голосував за Фрондізі — Фріхеріо; тепер ті самі провідники вимагають, щоб ми зібралися вітати ген. де Ґолля. Не розумію, чому ми мали б вітати французького президента, якого безумовно шанує інж. Альзоґарай (кол. міністер економіки в уряді Фрондізі, автор „політики стягненого пояса") і уряд якого здійснює ідеал „демократії твердої руки" та „ринкової економіки" (коли, слід додати, пероністи є за плянову, мало що не соціялістичну економіку). Це — постава пересічного пероніста до де Ґолля — і до наказу з Мадриду; тим разом перерахувався або Перон, або його апарат.

Не диво, що перонівські симпатики не відгукнулися на заклик з Мадриду, так що в день приїзду де Ґолля, 3-го жовтня, виступили на вулиці лише кілька тисяч людей, охоплених безпосередньо синдикальним апаратом. Французькі журналісти були здивовані скромними розмірами перонівських „мас", що, без сумніву, дійшло до відома партійної верхівки. Треба було відігратися при нагоді прощання де Ґолля, у Кордові. Плянували вислати туди щонайменше 1 000 авт, особових та вантажних — насправді виїхало із столиці не більше як 750 пероністів. Прийшлося заступити кількість . . . якістю, прийшлося іншим способом залишити у пам'яті гостей спогад про „грізну" перонівську силу.

Конкретно: не залишалося нічого іншого, як провокація. Появилася людина із скорострілом в руках і обстріляла поліцію, якій прийшлося відповісти вогнем. Суматоха ця тривала 40 хвилин, були ранені, і сякий-такий ефект осягнено. Вже можна твердити, що Арґентина — на бочці з порохом, що арґентинська поліція обстрілює безборонних робітників і т. д.

Коментуючи перонівську маніфестацію в Кордові, „О'-Жорналь до Бразіль" з 7-го жовтня писав: „Напруження, яке пережила Арґентина, пригадує, наскільки фальшивою була орієнтація, яка не зінтеґрувала пероністів у національну політику . . . через дев'ять років після упадку Перона. Арґентина не має політичної стабільности, необхідної для економічного розвитку. Арґентинській провідній верстві бракувало політичної далекозорости та політичного реалізму".

Для читачів „Свободи" це стара пісенька, відома їм уже більше ніж 4 роки з наших дописів; недавні перонівські маніфестації її потвердили ще раз. Але виявили вони перед журналістами, і французькими й не французькими, ще одну подробицю: справжнє обличчя Перона і частини перонівської верхівки.

Вісь Вашинґтон — Бонн?

Мюнхен. Почалося це від де Ґолля. Віра в французьку велич звеліла президентові Франції приступити до творення власної атомової „ударної сили".

Щоб спинити непотрібні перегони між членами НАТО на „атомовому фронті", уряд ЗДА виступив з пропозицією: створити многосторонню атомову бойову силу — МАБС. До рішення в справі уживання атомових бомб мали б доступ усі члени НАТО.

Де Ґолль відкинув цю пропозицію Вашинґтону. Він хоче мати незалежну атомову зброю. В цих обставинах консервативний уряд Британії почав обстоювати з більшим притиском право забезпечити для своєї країни незалежну організацію атомової оборони, мовляв, тільки атомова сила Британії примусила Хрущова підписати договір про припинення вибухів термоядрових стрілен у повітрі . . . (Під цим кличем виступала консервативна партія на виборах до парляменту).

Як гукнеться, так і відкликнеться: в Західній Німеччині справа атомової зброї знайшла своє місце в політичній боротьбі. З інших причин, часто персональних, ведеться кампанія в Німеччині проти канцлера Ергарда.

З одного боку старий Конрад Аденауер, голова Християнсько - Демократичної Партії, не може подарувати Ергардові охолодження, що постало між Францією та Німеччиною після приходу Ергарда до влади в Бонні: адже французька атомова „ударна сила" будується з великою фінансовою допомогою Західньої Німеччини, і охолодження між Бонном та Парижем може загальмувати її розвиток.

З другого боку, в опозиції до Ергарда стоїть Франц Йосиф Штравс, голова Християнсько - Соціялістичної Партії в Баварії, який виступає солідарно з Аденауером проти Ергарда: Ергард не хоче дати місця в своєму уряді для Штравса, який так скандально виступив був у 1962-му році проти редакції тижневика „Шпіґель".

Противники закидають Ергардові „нестійкість" та „слабість", мовляв, він мало думає про власну силу Німеччини і всі надії покладає на Америку, яка, при нагоді, порозуміється з Москвою коштом Німеччини.

І ось цими днями пролетіла світом вістка: між Бонном і Вашинґтоном має дійти до згоди в справі створення МАБС — многосторонньої атомової бойової сили: Америка, мовляв, готова підписати договір з Німеччиною, що дасть німцям доступ до атомової зброї.

Ще невідомо, як до цього проєкту поставляться інші члени НАТО. Але уряд Франції напевно не захоче стати в одну лінію з Німеччиною, бо це означало б для де Ґолля попасти у „васальну залежність" від Вашинґтону.

Не ясно, з чийого почину з'явився проєкт цього двостороннього порозуміння між Німеччиною і ЗДА. З урядових кіл у Бонні були інформації, що почин вийшов з Вашинґтону. Але із ЗДА цієї чутки не потверджено.

В Британії проєкт двостороннього „атомового пакту" між Бонном і Вашинґтоном викликав непевність в урядових колах, і голова Соціялістичної Партії Г. Вілсон заявив, що він, „коли стане прем'єром, нізащо не допустить, щоб німці мали „палець на курку" атомової бомби".

В цих суперечностях приходить на думку: чи не пущено в рух цю „атомову історію" для того, щоб зміцнити захитану позицію Ергарда, показати, який він сильний, бо матиме доступ до атомової бомби, за згодою великого заокеанського союзника?

П. А.

КРАЙОВИЙ ТИЖДЕНЬ ПРЕСИ

„Газета робить наше життя інакшим" — під таким гаслом проходив у днях 11 — 17 жовтня Крайовий Тиждень Преси.

Немає двох думок, що для американського громадянина преса становить невід'ємну частину його життя і побуту. У ЗДА продають щоденно більше примірників газет, як пляшок молока, як коробок сигарет. Обчислено, що в цій країні читацька маса присвячує кожного тижня чотириста мільйонів годин на читання щоденної преси. І ці числа зростають з кожним роком у скорому темпі.

Як і кожного року, з нагоди Крайового Тижня Преси американські газети друкують статті про її колосальну ролю в демократичній системі, зокрема в цій країні найвищого матеріяльного добробуту, не контрольованої і не нормованої свободи думки і слова — зокрема друкованого. У багатьох пресових органах рівночасно підкреслюється трагічне положення преси в країнах тоталітарного режиму, в першу чергу в комуністичних державах.

З нагоди Крайового Тижня Преси, зокрема, пригадується великий вплив так званої малої преси, тобто щоденників і тижневиків, що в кількості 8.150 видань виходять по малих осередках ЗДА. Довгими десятками років вони формують думку пересічного обивателя, який живе поза засягом великих щоденників.

Американські щоденні часописи цього року мають наклад 24 мільйони примірників, і цю колосальну масу задрукованого паперу читає сто-мільйонова читацька громада. Цього року підкреслюють також, яким важливим економічним фактором є така астрономічна цифра: водночас із зростанням преси, головно „малої", зростає затруднення в газетній індустрії. За статистикою Департаменту Праці з 1962-го року (новішої статистики ще немає) число осіб, затруднених у цій індустрії, збільшилось від 1945-го року на тридцять відсотків.

Цього року вперше за довгі роки відзначають ролю „газетних хлопців" — „пейпер-бойсів", без яких щоденна й тижнева провінційна преса не могла б існувати. Число цих молодих людей становить приблизно тридцять тисяч. Здебільша, як виявляє статистика, з-поміж цих юних продавців газет виходять найкращі бизнесовці, техніки, політичні діячі. Наприклад, перші американські астронавти: Ґріссом, Шепард і Ґленн — це колишні продавці газет. З рядів „пейпер-бойсів" вийшли й такі світочі американської науки, як історик і поет Керл Сендбурґ, найбільший авторитет щодо особи й доби Абрагама Лінкольна. Колишніми продавцями газет були славний військовик із часів другої світової війни ген. А. Ґрунтер, теперішній секретар торгівлі Лютер М. Гаджес, відомі сенатори Мундт та Галек і десятки інших голосних імен. Для них перші кроки в газетному ділі, навіть в характері сірих продавців, були кроками у світ необмежених можливостей.

НА УКРАЇНІ ВЖЕ ДОШУКУЮТЬСЯ НАФТИ І ГАЗУ НА НЕБУВАЛІЙ 3-КІЛОМЕТРОВІЙ ГЛИБИНІ

Біля села Монастирище, Прилуцького району, збудовано найвищу дотепер на Україні і в СССР нафтову вежу — висоти 17-поверхового будинку. З допомогою цієї вежі керівник-геолог П. Свінухов та інші просвердлюють землю в глибину до трьох кілометрів, до так званих „девонських покладів породи", що постали приблизно 3 мільйони років тому, надіючись знайти нафту і природній газ. Вже просвердлено перші півтора кілометра. Ця праця триває понад рік і продовжуватиметься ще майже два роки. Розшуки нафти й газу на такій глибині показують, що окупантська влада в Україні намагається випомпувати все можливе з української землі. Як повідомляє „Рабочая Газета" з 6 жовтня, з якої беремо цю вістку, головний геолог „Черніговнафтогазорозвідки", Владимир Літвінов, сподівається знайти в першу чергу великі скупчення природного газу. Той В. Літвінов сказав кореспондентові газети: „Ук раїнський газ? — чудесно" . . .

Володимир Кедровський

ОБРИСИ МИНУЛОГО

(30)

— Що з вами, Олександре Антоновичу?

— Нічого! Мені серце стиснулось. Це ж пахощі нашого села, затишок полтавського хутора!

Олександер Антонович був незвичайно сантиментальною особою.

Не сподівався я, що доведеться мені писати некролог про Олександра Антоновича Кошиця, коли він помер 21-го вересня 1944 року. Під сильним враженням його смерти я написав тоді до „Українського Голосу" у Вінніпегу його коротку біографію під назвою „На смерть генія української пісні".

⁂

Духовний зв'язок Олександра Антоновича Кошиця з шевченківською добою мав своєрідний реальний ґрунт. Його прадід був парохом у селі Кирилівці, де народився й прожив дитячі роки Тарас Шевченко. Вже по скінченні Академії Мистецтв Шевченко кілька разів навідувався до свого рідного села, де залюбився в доньці о. Кошиця, Феодосії, і навіть сватався до неї, але батьки не хотіли віддати попівну за свого колишнього „попихача".

Відвідуючи хату о. Кошиця, Тарас Шевченко зустрічався там з дідом Олександра Антоновича. Сучасники записали, що там, у хаті пароха, Т. Шевченко провадив розмови про старовину. До тих розмов прислухався й дід О. А. Кошиця, що тоді був ще студентом теології. Безперечно, така динамічна особа, якою був Тарас Шевченко, справила глибоке враження на діда Олександра Антоновича.

Разом із зростом культу Шевченка серед українського народу зростав і пієтизм до нього у діда майбутнього геніяльного диригента. Перекази діда про Т. Шевченка, а потім оповідання батька мали великий вплив на душу юнака Олександра Антоновича. Може несвідомо для нього самого на всій його діяльності відбилася „печать Шевченкового духа". І як Тарас Шевченко прибрав просту народну мову в блискучі шати, що захоплювали сучасників поета, так само О. Кошиць прибрав у розкішні шати українську народну пісню.

Революцію 1917 року Олександер Антонович прийняв цілою своєю душею, і творчість його пірвалася вгору, щоб згодом досягти вершка свого розвою. Та ґвалтовний напад Москви на молоду українську державу, розгром української культури й науки, кривавий терор — все це лягло тяжким каменем на душу мистця.

В тяжкому напруженні сил, відірваний від рідного ґрунту, Олександер Антонович працював до останнього дня над українською народною піснею. Хворіючи на серце, він все ж, мабуть, відчував, що припало йому завершити прекрасну, поетичну, героїчну добу відродження українського народу. Він відчував, що він — останній могікан тієї доби, в якій дорогоцінними перлами виблискують імена Шевченка, Франка, Драгоманова, Костомарова, Куліша, Коцюбинського, Лисенка, Садовського, Заньковецької, Антоновича, Грушевського...

⁂

Останній раз я бачив Кошиця в Ню Йорку, в публічній бібліотеці, десь наприкінці травня 1944 року. Сидів він біля стола, обложений книжками, і робив виписки, мабуть, для історії української пісні. Привітались. Він пошепки заговорив, що хотів би якось дістатися до моєї бібліотеки, де напевно є потрібний йому матеріял. Я відповів, що буду радий, коли серед моїх книжок він знайде матеріял, який зможе використати.

Він сказав, що відвідає мене, коли повернеться з Вінніпегу. Про поїздку до Канади Олександер Антонович говорив із захопленням. Він справедливо вважав, що праця в тій країні серед українців і для української національної культури дасть великі плоди і створить для нього реальний ґрунт. Я піддержав цю його думку.

Поїхав Олександер Антонович і — невернувся вже до З'єднаних Держав . . . Навіки склав свої змучені руки. Але праця його житиме вічно серед українського народу.

Схиляючи низько голову перед пам'яттю Олександра Антоновича Кошиця, не можу не пригадати тут його дружини, його дбайливої опікунки, що була водночас для нього люблячою матір'ю і ангелом хоронителем. Всю свою душу віддала вона на те, щоб зберегти якнайдовше здоров'я Олександра Антоновича, свідома того, що опікується не лише своїм мужем, але й дорогим скарбом, який залишився для українського народу від його славетньої доби відродження.

ЛЕВКО МАЦІЄВИЧ
(1874-1910)

Тепер, коли так багато говорять і пишуть про значення авіяції, у мене перед очима часто встає постать найкращого свого часу в росії летуна - авіятора, Левка Мацієвича, а в пам'яті пробуджується спогад про зустріч з ним, коли переїздом з Петербурга до Севастополя загостив він до Херсону, де перебував кілька днів у домі голови Старої Української Громади, Андрія Михайловича Грабенка (Конощенка).

Одного дня в 1908 році син Грабенка, Олександер, запросив до себе кількох нас, молодших своїх товаришів, щоб познайомити з дуже цікавою особою.

Грабенки хотіли нас, молодих хлопців, познайомити з цим українцем, який говорив: „Коли хочеш прислужитися рідному народові, то повинен набути найширшу освіту і стати до праці там, де зможеш набрати найбільшого досвіду".

До хати Грабенка приходили на зустріч з Мацієвичем письменник Микола Чернявський, Дніпрова Чайка з своїм чоловіком Феофаном Василевським, Степан Лоначевський та деякі інші члени Старої Громади і він гаряче доказував їм, що національне визволення українського народу повинно йти впарі з соціяльним. Він уважав, що в незалежній українській державі права працюючого люду повинні бути широко забезпеченими, бо інакше може вийти так, що в тій самій державі маси лишаться поневоленими соціяльно, змінюючи лише чужого, московського пана на свого, українського. А для зміни пана не варто будувати власну державу.

Такі думки висловлював Левко Мацієвич. Старі громадяни злегка опонували йому, признаючи потребу широких реформ, але не конче радикальних.

Спокійним, але рішучим голосом Мацієвич доказував, що визволення народу з політичної тиранії малощо значитиме, коли не буде також визволення з економічної тиранії.

Властиво ота економічна тиранія створила й підтримувала політичну тиранію. Навіть коли б вдалося повалити поліційну тиранію в Росії, то економічна тиранія вжила б усіх засобів, щоб і нову республіканську владу поставити собі на службу.

Капітал завжди має тенденцію скупчуватися, концентруватися чи то в окремих руках, чи в певних організаціях, — казав Мацієвич. — Централізуючись в Росії, капітал завжди матиме своїм осередком Петербург чи Москву, але ніколи Київ, Одесу, Харків чи який інший центр на Україні. Отже Україна, залишаючись складовою частиною Росії, завжди буде використовуватись центром, Московщиною, як колоніяльна окраїна. Тому, на думку Левка Мацієвича, не могло бути економічного розкріпачення українських широких мас, коли Україна залишиться складовою частиною Росії, хоч би й з національною автономією, про яку були тоді розмови в українофільських колах.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ФОНДУ „ВЕСЕЛКИ". ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ЇЇ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД!

Степан Куропась

ШИКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Окружні Збори УНСоюзу відбулися 5-го жовтня в Союзовому Домі на Вестерн. По звітах предсідника і секретаря, обласний організатор В. Гірняк, ствердив, що Шикаґо досі зорганізувало 400 членів, а обіцяло 1000. Є ще три місяці справу рятувати. Потішним фактом є, що новий Окружний Комітет, очолений Миколою Оленом, не скликає без потреби зборів і не мучить людей, як не треба. Натомість він в товаристві секретаря Носієвича і організатора Ольшанського відвідує відділи на окраїнах Шикаґа. Такі відвідини дали нових членів і скріпили відділи 111-ий в Джолієт і 103 в Мілвокі. На чергу має прийти Кеноша Палатайн, і ще Мілвоки, які були дуже занедбані і ніхто там довго не показувався.

Обговорено теж справу окремої імпрези, на якій будуть роздані ювілейні відзнаки о. Грушки,для поважного числа заслужених організаторів з минулого року.

Рішено відбути ту імпрезу на закінчення року в місяці грудні.

Григорій Китастий поселився в Шикаґо. З нагоди його 30-літньої діяльности в кобзарсько - мистецькій ділянці філія ОДУМ-у влаштувала йому бенкет в неділю 4 жовтня в залі Лайонс. Приблизно 150 запрошених гостей вислухали мистецької програми, в якій, крім Ювілята, взяли участь соліст Оксана Бринь з Міннеаполісу і білоруський композитор Микола Кулінович.

В присутності достойних гостей письменницької музи, Любо Мацюка, проф. М. Федорова, Ганни Черінь, д-ра Кукурудза, ред. Юриняка, проф. Трухлого і інших — Григорій Китастий розкрив свою душу, як то він покинув кар'єру музичну, відкинув посади капельмайстра, професора музики і т. п., і через „тоту бандуру" бандуристом став!

В Шикаґо він думає при філії — ОДУМ зорганізувати школу гри на бандурі для молоді і до року він вірить мати в нашому місті капелю — бандуристів, готову до великих виступів. Мистецтво бандури треба передати в ряди молоді, щоб воно довго могло ще вільно існувати і вільно грати,бо в Україні, хоч є кобзарі-бандуристи, є великі капелі, але їх репертуар є обмежений до словословій і од прихильних комуністичному режимові. Історичні пісні і думи, що їх ширили кобзарі, мандруючи від села до села, не мають тепер в Україні виконавців, закінчив Григорій Китастий.

Ювілята вітали д-р Ілля Мула від кооператив Кредитівки, Самодопомоги і Самопомочі, Микола Олек голова Окружного Комітету УНСоюзу, Марія Доманчук гол. контр. УРСоюзу, Ю. Юриняк від Добрусу, Іван Іванчук — гол. конт. УНСоюзу, від філії ЗУАДК-у, якої він є головою і О. Бринь від хору Дніпро. Доповідь про Ювілята мав Олексій Коновал. Короткі привіти виголосили ще інші особи. Голова ЦУОДУМ Данило Завертайло відкрив програму, якою проводив автор цього допису. Він відмітив факт, що якраз 30 літ тому бандура з Василем Ємцем зробила першу інвазію Америки і мала перший виступ в Шикаґо в Сивік Театрі. По містах Америки і Канади на протязі літ відбувалися виступи проф. Ємця, аж доки він не осів в Міннеаполісі, оженився і перенісся до Каліфорнії.

Крім моральної піддержки імпреза мала ще фінансову сторінку, бо організації між ними теж УНСоюз та приватні громадяни склали пожертви на школу бандури проф. Китастого. Іван Яремко власник „Євшан Зілля" дарував Ювілятові ще й вишивані речі з України. Приємна ця імпреза мала приємне закінчення. Оксана Бринь, як соліст при звуці бандури Григорія Китастого відспівала нову композицію автора-Ювілята — про український степ. Мусіли повторити, бо гарна мелодія полонила душі присутніх і пригадала їм рідний край.

Товариська забава 220-го відділу УНС відбулася 3-го жовтня в Союзовому Домі на Савт Сайді. Є ще досить старих еміґрантів в тому відділі, що переходить тепер під вмілим проводу секр. Мелінишина процес активізації в громадських справах і дбає про свій чисельний зріст.

Куди я глянув, знані обличчя старших громадян, яких я радо бачив, а вони мене. П'ять головних урядовців завітали на бенкет. Не було лише головного радного Мирона Куропася, який зайнятий був республіканськими справами. Було досить членів 35-го відділу, за те майже нікого з 259-го відділу, що приміщений в тому самому районі. Не було навіть секретаря.

Треба ствердити, що льокаль замалий, мало місця на більші імпрези. На жаль спроба набути новий більший дім з ініціятиви гол. кон. Петра Пуцили застрягла завдяки інертності і неактивності деяких союзовців, — на мертвій точці.

14-ий З'їзд ОДУМ, що відбувся в нас 5-6 вересня, мав ґарну програму, звіти урядовців і дискусію, але не мав відповідного приміщення. Заля дому ОДУМ-у замала. Я ледви проліз на залю і знайшов місце, багато громадян стояло під стінами, багато вийшло, чи не дійшло з браку місця. А сцена? Не було ніякої, не було де розвинути програми, а був це з'їзд на всю Америку.

Але це наука на будуче! Треба знайти відповідну залю, свою або чужу, треба розмаху, такої реклями, щоб і Америка про нас знала! А ОДУМ — це динамічна організація, яка вже нераз доказала, що має розмах.

Неділя 26 вересня не дала мені змоги використати запрошень і бути на бенкеті з нагоди вимаршу УСС, що відбувся з участю Йосипа Гірняка, якого все варто бачити і чути, бо він є уосібленням української народної душі, і стріча з ним додає людині душевного спокою і радости.

Не міг теж бути цього самого дня на осінніх вечорницях спортового товариства „Леви". Хоч чоловік вже не до „танцю", але треба підтримати наших спортовців, що хочуть знову видряпатися до „Мейджор Дивіжен". Спровадили великим коштом нових грачів з Арґентини, а каса порожня, бо купили собі Дім, який відновлюють. Товариство майже в цілості творить відділ УНСоюзу того ж імени число 399, якого секретарем є проф. Іван Красник, що часто виходить чемпіоном в організуванні нових членів.

Я був в ту неділю в Клівленді. Падав дрібний дощ, але заля пікнікового парохіяльного городу була повна. Головний радний Дмитро Шмаґала, в якого я зупинився і переночував. Разом з обласним організатором Гірняком журився всім, як то звичайно в таких случаях буває. А разом з ним журилася його дружина,, дочки, зяті і навіть молодий Тарас Шмаґала секр. 251 відділу і стейтовий голова республіканців-українців стейту Огайо. Молоді звичайно не журяться, але тут було інакше! Журилися тому, що в нас так буває, що за невдачу винують тих, що на чолі навіть тоді, як впаде дощ. Але все вийшло добре. Люди, головно жіноцтво прийшли, заповнили залю, а касир Комітету Кисіль був зайнятий численням грошей. Значить був і успіх фінансовий. Були ми і в церкві. Виходить, що життя Клівленду переноситься в район Парми і поза неї. Відповідно до цього переселення і мандрівки українців треба УНСоюзові йти за прикладом церкви — йти там, куди йдуть люди.

Треба Клівлендові збудувати Новий Народний Дім, треба їм Союзівки. Гроші на ті цілі є в громаді, є і в УНСоюзі — і річне засідання Головного Уряду винесло в тих справах ясне і недвозначне рішення.

Громада Клівленду є зайнята збірками і плянами будови нової репрезентативної церкви на Гирц Ровд. Тому я був в тому кількадесятиакровому городі на імпрезі ОДВУ. Город купила церковна громада на цвинтар.

Тепер район городу, де буде побудована нова церква, окружений вже новими домами. Яку велику візію будучности мали тодішні старі еміґранти, що купили такий цінний об'єкт, вартість якого годі тепер в долярах оцінити!

А що Клівленд потребує теж союзових організаторів, бо сам теперішний організатор Чучкевич, що є місцевим організатором, не дасть ради великій громаді. Разом з обласним організатором і гол. радним Шмаґалою зробили ми контакт з людиною, що добре надавалася б на окружного організатора.

Українське поселення у Вискансин Делс дістає нових людей, нові мотелі і нові вакаційні об'єкти. Першим піонером цього поселення був інж. Гриневич, що купив літнисько на березі ріки Вискансин. Разом з полк. Даниленком і п. Ґосвичем відвідали ми другий раз цього року Вискансин Делс і гостинний дім братів Яценків та їх шваґра інж. Варцабу, де застали на вакаціях д-ра Крупку з дружиною, внуком і дочкою заміжною Білинською. Попали теж завдяки братам Яценкам на прийняття з нагоди уродин інж. Гриневича. Застали ми у нього багатьох людей.

Стрінули там: інж. Янчишина з дружиною, д-ра Самбірського з дружиною, В. Казанівського і інших. Всі вони будують там хати, деякі, як д-р Щербанюк купили фарми.

Українсько-литовське співжиття треба культивувати і скріпляти. Маємо в Шикаґо литовців-союзовців. Були вони навіть на вакаціях на Союзівці. Один з них Фелікс Міцкевіцюс відзначав недавно 60-ліття. З тієї нагоди його приятелі вшанували його обідом в Палос Контрі Клаб. З українців в імпрезі взяли участь орг. УНСоюзу В. Гірняк, гол. контр. Петро Пуцило і я. Перший раз в життю мусів разом з товариством грати ґолфа. Вислід точок мізерний, до трьох днів боліли м'язи і ноги. Шляхетний цей спорт, але треба часто вправляти. Вечором Ювілят гостив нас обідом в Шарко Ресторані. Приявні були теж голова Окружного Комітету УНСоюзу Микола Олек і секретар Теодозій Носієвич. Литовські солісти дали віповідну програму.

Товариство Емеритів наймолодша дитина „Самопомочі", що вродилось в листопаді минулого року, зростає. Має 88 членів, що платять вкладки, має багато таких, що звільнені від вкладок. Сходини раз на тиждень в середу, а ширші сходини раз у місяць.

Чим займаються наші емерити? Відчитують свої спомини і оповідають події з давно минулих днів. Рукописи залишають в архіві. Відбувають прогульки, провадять курси для тих, що готовляться дістати горожанські папери. Мають дуже енерґійного секретаря в особі мґр. Марії Головатої.

Бенкет в честь Ч. Персі, кандидата республіканської партії на ґубернатора стейту Іллиной, влаштував українсько-американський республіканський Клюб стейту Іллиной. Бенкет був зразково влаштований в готелі Шерман, менаджером імпрез і конвенцій якого є союзовець Іван Фенчин.

Поверх дві сотні українців зложили по 10 долярів на бенкет, який поставив українців на висоту інших національних груп. З доходу призначено 1 000 дол. на виборчу кампанію майбутнього губернатора, а чек на ту суму вручив йому касир Клюбу гол. контр. Петро Пуцило.

Дружині кандидата передала пані А. Васильовська,б. радна УНСоюзу і секретарка організації різьблену гуцульську касетку. Крім пана Персі на бенкеті були кандидати на інші стейтові пости і два конґресмени Дервінські та Гофман. Був приявний теж колюмніст Асосійтед Прес Дромонд. Від українців як голова Комітету Національностей мав півгодинну промову проф. Добрянський. На бенкет прибув теж голова українців стейту Огайо стейтовий республіканський голова Тарас Шмаґала, союзовий секретар 25-го відділу.

Імпреза 19 вересня піднесла українців в очах американців, виказала силу і вміння організації, піднесла їх самих на дусі. Тостмайстром імпрези був гол. рад. УНСоюзу Мирон Куропась, стейтовий голова республіканців і голова організації. Велике масове політичне віче плянується на кінець жовтня. Плянується дістати як промовців сен. Грушку, Діркcена, Міллера, все залежить від того, кого буде можна дістати, бо всі вони дуже заняті виборами.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

На Україні — Дні німецької культури

У Києві відбулася зустріч науковців з віцепрезидентами східньонімецької Академії Наук, Штенбеком і Штерном. Крім них, у столиці України перебувають різні східньонімецькі делеґації: письменники, малярі, концертові групи. У Харкові відкрилась виставка східньонімецької книжки. Совєтська преса уникає в ці дні тем про звірства німецьких полчищ на Україні під час другої світової війни. (За „Молоддю України" з 9 жовтня).

Одеський „мільйонер"

Як повідомила „Літературна Україна" з 9 жовтня, в Одесі затримано Ісаака Клінґера, який раніше працював у Львові. При ньому знайдено багато американських та інших грошей. Золоті монети були заховані навіть у закаблуках черевиків. Клінґер нібито признався, що він, продаючи нелеґально взуття, „за чотири роки взяв півтора мільйона рублів у старому курсі".

Проблема „комуністичної моралі"

До редакції „Радянської України" написав листа М. Волков з Донецьку. Якось він бачив, як хлопець б'є дівчину, а мимо йдуть люди, здоровані-чоловіки, жінки і ніхто не втручається у вуличну сцену... Коли ж Волков закликав до порядку знавіснілого хулігана, дехто з його друзів став йому докоряти, що він втручається в чужі справи...

Кінофільм „Танець українського народу"

Київська студія науково-популярних фільмів випустила кольоровий фільм „Танець українського народу" — режисер С. Шульман, сценарій А. Гуменюка і А. Драка. У ньому зафільмовано виступи ансамблю П. Вірського та інших танцювальних груп, зокрема танці: „На кукурудзяному полі"(!), „Шевчики", „Повзунок", „Запорожці" та ін. Фільм розпочинається екскурсом у минуле, показом первісних слов'янських танців, а кінчається „кукурудзою". (За „Радянською Культурою" з 8 жовтня).

„Кіоски є — книжок немає"

У кінотеатрах на Харківщині встановлено кіоски для продажу літератури, але немає чого продавати. „Якщо згадати про пісні з кінофільмів чи музику до них, — то ми вже й забули, коли такі речі одержували для торгівлі... Глядач чекає дешевих, кольорових книжок, брошур, фотографій, і таких, що були б написані простою мовою, доступною для найширших кіл любителів кіна". („Радянська Культура" з 8 жовтня).

Проти чужомовного „акання"

„Ахтирські грамотії. Не так давно без будь-яких причин охтирська газета „Прапор Перемоги" та сумська обласна газета „Ленінська Правда" перейменували споконвічну Охтирку на Ахтирку та так досі й пишуть.

Ми з нетерпінням ждатимем
тепер,
Коли сумська й охтирська
преса
Писатимуть Астрог, Астер,
Апішня, Авруч і Адеса," —

так кінчається замітка в київському „Перці" ч. 16.

„Меморіяльна дошка А. Тесленкові"

На непоказному будинку на вулиці „Комінтерну" ч. 8 у Києві, де колись містилася українська книгарня „Київської Старовини" і де бувало багато відомих українських письменників ще до революції, тепер прикріплено ґранітну меморіяльну дошку Архипові Тесленкові. Тут він бував дуже часто, тут залишив свої рукописи в надії бачити їх друкованими... Архип Тесленко прожив тільки 29 років, „фізично заламаний царськими посіпаками", як м'яко висловилася „Літературна Україна" з 22 вересня. На дошці напис українською мовою: „У цьому будинку в 1905-1909 рр. перебував видатний український письменник Архип Юхимович Тесленко. 1882-1911".

В Римі відновлено видавання українського католицького журналу „Богословія"

Рим. — Після 20-річної перерви заходами Українського Богословського Наукового Товариства в Римі появився новий том (ч. 21-24) журналу того товариства — „Богословія". На 168 сторінковий випуск цього тримісячника, що вийшов за редакцією о. д-ра Івана Хоми, складаються статті Б. Ксіберти про об'єднання християн, д-ра В. Лева про Маркіяна Шашкевича в світлі його творів і свідчень сучасників, о. д-ра М. Марусина про виховання кандидатів духовного стану на Україні, С. Гординського про галицьку ікону 14-16 ст. (з 10 цілосторінковими репродукціями ікон на окремих вкладках), та А. Федуника про Митрополита Йосифа — ректора гр. кат. Богословської Академії у Львові. З циклу вибраних питань, проф. М. Чубатий пише про Папу св. Климентія і Русь-Україну, о. В. Лаба про заслання митр. А. Шептицького в звіті кол. рос. представника при Ватикані, а М. Островерха в короткій замітці повідомляє про знайдену ним у Палермо на Сицилії в церкві св. Розалії таблицю з написом про те, що в 1622 р. козаки („рутені"), визволившись з турецької неволі, передали згаданій церкві здобутий ними турецький корабель.

У відділі оглядів і оцінок митрополит Йосиф Сліпий у своїй італійською мовою написаній рецензії дає оцінку книжки монс. Іджіно Кардінале про дипломатію Святого престолу, проф. М. Чубатий високо оцінює „Археологію України" Я. Пастернака, о. І. Нагаєвський розглядає цю працю д-ра В. Ленцика про Богословську Академію у Львові, а М. И. дає оцінку шости різних наукових праць, що торкаються Київської і Галицької Митрополій. Хроніка приносить м. ін. список 61 праці питомців Української Семінарії в Римі. Некрологи померлих членів Укр. Богословського Товариства і багатий розділ нових книжок і часописів замикає це живо й актуально зредаґоване видання, яке може зацікавити не тільки науковця, але й ширше коло культурних читачів. Треба відмітити особливо факт, що це число тримісячника появилося саме під час засідання Вселенського Собору, що дає змогу познайомити найширші церковні кола з історією нашої Церкви і її культурою.

Українці в Арґентині відзначили 40-річчя діяльности місцевої „Просвіти"

Буенос Айрес. — Українська громада в столиці Арґентини Буенос Айресі, як і в інших містах, продовж останніх двох місяців відзначала 40-річчя діяльности Товариства „Просвіта" у цій країні. Відбулися ювілейні збори, концерти, влаштовано спеціяльні українські радіопередачі. Т-во „Просвіта" відіграє тут таку саму ролю, що й у минулому на Батьківщині. Головні відділи „Просвіти" є в Буенос Айресі, Берiссо та в Док Суді. Разом Т-во „Просвіта" має 14 власних Народних Домів; має свої філії і в Параґваї та Уруґваї. Завдяки церквам, праці „Просвіти" і утримуваних теж цим Т-вом Рідних Шкіл — виховується вже третє з черги українське покоління в Арґентині. Молоді арґентинці українського роду, з яких багато володіє українською мовою, беруть участь в українських концертах і виставах, дехто пише до арґентинської преси, обороняючи права України на незалежну державу. Українські Народні Доми при „Просвіті" у цій країні, збудовані нашим патріотичним громадянством — це осередки організованого культурно - громадського життя.

Польська громада в Ню Йорку вшанувала 70-ліття поета К. Вєржинського

Ню Йорк. — Польський Науковий Інститут в Америці влаштував в суботу 17 ц. м. Ювілейну Академію у честь 70-ліття та 50-річчя творчости найвидатнішого сучасного польського поета, Казімєржа Вєржинського. К. Вєржинський, який народився в Західній Україні, на Підкарпатті, в Дрогобичі, дістав у 1928 р. на Олімпійських Ігрищах в Амстердамі першу літературну нагороду за вірш „Олімпійський лавр", перекладений на кільканадцять різних мов. У Польщі дістав був різні високі нагороди та став від 1938 р. членом Польської Академії Літератури. Має за собою 20 томів віршів і том прозової монографії про Шопена. Вечір відбувся у вщерть заповненій театральній залі в готелі Барбізон-Пляза. Літературну характеристику лавреата подав Віктор Вайнтравб, а Александер Янта подав огляд перекладів творів Вєржинського на різні чужі мови, включно з японською. Поет Юзеф Вітлін говорив про Вєржинського, як одного з літературної групи „Скаманлра" у Варшаві. Сам ювілят читав на кінці вечора уривок з своєї книжки „Молоді літа". Казімєрж Вєржинський є проскрибований в комуністичній Польщі. Він — лірик із надзвичайно змінливою формою віршів та великим діяпазоном тематики. Його прирівнювали до великого еміґранта-поета Юлія Словацького та називали одним із трьох найбільших польських поетів 20-го сторіччя. — Після Яна Каспровіча і Леопольда Стаффа. Казімєрж Вєржинський є теж одним із найбільш майстерних перекладачів Тараса Шевченка. Щоденних „Нови Свят" присвятив йому свій цілий останній недільний літературний додаток.

ПОДЯКА

З волі Всевишнього відійшов неждано від нас у Вічність наш Найдорожчий МУЖ та БАТЬКО

бл. п. Петро ГАВЕЛКО

Цією дорогою бажаємо зложити щиру подяку всім тим, які у нашім тяжкім горю прийшли нам з поміччю та розрадою. В першу чергу дякуємо Д-рові М. Хилякові зате, що так дбайливо опікувався хворим, Високопреподоб. о. деканові А. Борсі за духову поміч в часі недуги та похоронні відправи і прощальне слово, диригентові п. Гн. Балазюкові за його гарний спів в часі похорону, Станиці Пласту в Джерзі Ситі за організовану участь в Панахиді та за вінок Покійному, Панству Гал. і Вол. Біликам за допомогу в зорганізуванні похорону та опіку над нами в часі наших сумних днів, Панству Мир. і Ан. Гірнякам з Ню Йорку за квіти і поміч, Землякам Покійного та всім людям доброї волі, які у наших найприкріших хвилинах виявили стільки людського серця своїми відвідинами, розрадами, участю в похоронних відправах та жертвами на Служби Божі за душу покійного Петра.

Хай Всевишній Вам стократ нагородить.

МАРІЯ — дружина
БОГДАННА і МАРУСЯ — доні

Джерзі Сіті, Н. Дж.

Замість квітів на могилу
бл. п. ІРИНИ з ЛУНІВ ЛОМАГИ
складаємо 50.00 долярів
на УСХС в Мюнхені, Німеччина.
Д-р Осип і Ірена ЛЮБЧАКИ

Замість квітів на свіжу могилу
нашого Дорогого Приятеля
бл. п. ПЕТРА ЯКОВЕНКА
складаємо 15 долярів
на закінчення будови Української Церкви-Пам'ятника
в Бавнд Бруку, Н. Дж.
Родина ГОРДОН, Каліфорнія

Большевики закидають Хрущову „культ особи", нерозважність й інші гріхи

Закінчення зі стор. 1-ої

СССР проти Комуністичного Китаю і обіцювали свою участь у плянованому московському з'їзді, але водночас критикували Москву та застерігалися проти творення якозмін совєтської політики, яка ґось нового міжнародного комуністичного центру. Деякі західні кментатори схиляються до погляду, що диктаторські манери Хрущова і його невдачі в ділянках сільсько-господарської політики та у взаєминах з іншими компартіями світу були головними причинами бунту проти нього його „приятелів" і протегованих. Про долю Хрущова далі нічого не відомо.

За деякими твердженнями Хрущов буцім-то був приявний на засіданні Центрального Комітету компартії в середу минулого тижня і в довгій промові обороняв себе. Тоді теж постанова ЦК про позбавлення його влади ніби не була одностайна. Зате постанова Президії Верховного Совєта з четверга минулого тижня була вже одноголосна. На прощальному бенкеті у честь кубинського комуністичного президента Освальда Дортікоса Торрадо Хрущова, очевидно, не було. Інтерпельовані там комуністичні вожаки про долю Хрущова відповідали лиш, що „не знають" і негайно звертали на іншу тему. За однією версією — Хрущов буцім-то живе в тому самому московському домі для колишніх високих совєтських урядовців, де мешкає також „вичищений" ним колишній прем'єр Молотов. Нічого теж не відомо ще, який буде поділ функцій і сила впливів окремих нових совєтських правителів. На згаданому бенкеті для Дортікоса не було теж нового першого секретаря компартії Леоніда Брежнєва, — його відсутність виправдувано ніби такими його зайняттями, які йому перешкодили в цьому. Також до Києва, на святкування 20-річчя звільнення України від німецької окупації, поїхали „президент" Анастас Мікоян і міністр військових справ маршал Родіон Маліновський, а не Брежнєв, який народився в Україні і тому був названий в закордонній пресі „українцем".

Тому, що в згаданій вище статті „Правди" говориться про потребу „колективного керівництва" — західні коментатори очікують на найближчий час дійсно поділ влади на Кремлі між Мікояна, Брежнєва і прем'єра Алексєя Косиґіна — аж до наступної розгри між суперниками до влади. До загадок минулотижневого перевороту в Москві належить роля Міхаіла Суслова, керівного теоретика й інтерпретатора комуністичної догми. Він був буцім-то головним обвинувачем проти Хрущова на ЦК компартії в середу минулого тижня, але не відомо, яке офіційне становище займає тепер і займатиме далі. Тим часом продовжується чистка совєтського апарату від осіб, що стояли найближче до Хрущова. Ось так поруч із „вичищеним" негайно зятем Хрущова, редактором „Ізвєстій" Алексєєм Аджубеєм, полетів теж редактор „Правди" Павел Сатюков, член компартії від 1939 року, який дістав орден Леніна на своє 50-річчя три роки тому. Полетів теж Олег Трояновський, що студіював в американських коледжах і був довіреним перекладчиком ще за Сталіна, після того Хрущова і Мікояна, скрізь з ними їздив за кордон і був дорадником в закордонних справах.

Сателітські країни, збентежені переворотом у Москві, заявляють „льояльність" новим правителям

Москва. — Совєтське радіо проголосило привіти, які поспішно наспіли з різних сателітських країн новим правителям. Проте совєтська цензура скреслила з надрукованих у „Правді" промов польського диктатора Владислава Гомулки і мадярського диктатора Яноша Кадара деякі звороти, в яких прославлювано Нікіту Хрущова за його „заслуги" для світового миру та міжнародного комунізму. Цікаво, що між надрукованими привітами від комуністичних лідерів Польщі, Чехословаччини, Болгарії, Східньої Німеччини і Румунії нема привіту від мадярського Яноша Кадара, який завдячує свою кар'єру Хрущову після здавлення мадярської революції і який тому, мабуть, найбільше жалує, що втратив в Кремлі свого протектора. Так само голоси східньо - німецької преси вказують на те, що німецькі комуністи наче неспокійні, не знаючи, чи зміна на Кремлі вийде їм на добро, чи зло. Не відомо, чи між причинами відсунення Хрущова був його плян подорожі до Західньої Німеччини та чи тепер цей плян, проти якого буцім-то був міністер Андрей Громико, провалився.

Айзенгавер називає передвиборчу кампанію „найбільш персональною"

Геттисбурґ, Па. — Колишній президент ЗДА, генерал Двайт Д. Айзенгавер назвав нинішню виборчу кампанію „найбільш персональною" з усіх, які дотепер спостерігав. Він сказав, що сучасний президент і кандидат на президента від демократів Джансон, як і кандидат на президента від республіканців, Ґолдвотер, витрачають забагато часу на критику один одного, але недостатньо дискутують над суттєвими справами. На непередбаченій пресконференції біля свого бюра в Ґеттисбурському коледжі, ген. Айзенгавер сказав дослівно: „Обидва кандидати не дебатують над справами". Він додав, що дотепер, наприклад, не дискутувалося ще питання соціяльного забезпечення. Генерал Айзенгавер заявив, що він стоїть за розв'язку соціяльної програми, але не вважає доцільним включати в неї медичну опіку: через її непомірну дорожнечу може завалитися вся програма соціяльного забезпечення. Айзенгавер розмовляв з журналістами й представниками телевізії з Вашинґтону й Герисбурґу. Вони прибули, щоб побачити передання колишньому президентові ЗДА святкового торта, з нагоди дня народження, від сенатора Беррі Голдвотера. Торт вручили Беррі Голдвотер молодший — син сенатора Голдвотера, і панна Лібі Міллер — донька кандидата на віце-президента ЗДА конгресмена Вілліяма Міллера. 14 жовтня ген. Айзенгаверові сповнилось 74 роки, його стан здоров'я і настрій дуже добрі. Однак, він вважає себе вже застарим, щоб їхати до В'єтнаму і там вивчати становище, про що колись згадував сенатор Голдвотер. Колишній президент, переможець гітлерівщини, ген. Двайт Д. Айзенгавер сказав ще представникам преси, що він залишиться республіканцем, „аж доки Господь мене покличе", та що він хотів би кожному особисто подякувати в ЗДА і за кордоном за поздоровлення, які тепер надійшли, але це фізично не можливо.

Москва приготовляється до відзначення 47-х роковин революції

Москва. — Совєтський уряд повів приготування до двох парад: привітання трьох космонавтів і святкування 47-их роковин жовтневої революції. На Червоній площі поставлено п'ять велетенських портретів. Москвини, навчені досвідом, що черговість таких портретів свідчить про політичне значення осіб, звертають увагу, що на першому місці поставлено Леоніда Брежнєва, на другому Алексєя Косиґіна, на третьому президента Анастаса Мікояна, на четвертому Суслова, а на п'ятому Миколу Подгорного. Водночас, у приготуваннях до відначення роковин жовтневої революції, проголошено 110 програмово-пропаґандивних гасел. Звертають увагу, що між тими гаслами нема згадки про атомовий договір, підписаний Хрущовим, зате говориться про потребу скасування взагалі всяких дальших атомових експериментів. Здогадуються, що це сталося вже під впливом вибуху атомової бомби в Комуністичному Китаї.

Атлети ЗДА здобули численні нові успіхи на Олімпійських Ігрищах

Токіо. — За станом з вечора минулої неділі атлети ЗДА ведуть у неофіційному точкуванні країн здобутими 68 медалями, в тому 29 золотими, 20 срібними і 19 бронзовими. За ними, покищо в значній віддалі, знаходиться СССР зі 40 медалями, в тому 13 золотими, 10 срібними і 17 бронзовими.

В закінчених вже плавацьких змаганнях Ігрищ дуже добре списалися плаваки ЗДА, які здобули 16 перших місць і золотих медаль на всіх 22 конкуренції плавання. При тому в багатьох конкуренціях припали молодим американським репрезентантам навіть по три перші місця. В останніх трьох днях здобули золоті медалі для ЗДА у плаванні такі змагуни: Шерон Студер у 100 м метеликом, Донна Де Варона у 400 м, змінним, (а за нею Шерон Фіннеран і Марта Рендал здобули срібну і бронзову медалі) Джіні Данкел у 400 м вільним, (а за нею Мерілин Романовскі і Тері Стікелс — срібну і бронзову), чвірка жінок і гінцях 4 × 100 змінним, Боб Вебстер у стрибках з вишки у воду, чвірка чоловіків ЗДА у гінцях 4 × 100 змінним і друга чвірка у гінцях 4 × 200 вільним стилем. Зі згаданих тут перемог плаваків ЗДА в чотирьох випадках встановили вони нові світові рекорди.

В легкоатлетичних конкуренціях атлети ЗДА вибороли також гарні осяги. Генрі Карр — золоту медалю в бігу на 200 м, Даллас Лонг — золоту у стусані кулею, Рекс Кавлі — золоту в бігу 400 м з плітками, Вайомія Таюс — золоту в бігу 100 м жінок, Фред Гансен — золоту в стрибку з жердкою, Гейс Джонс — золоту в бігу 110 м з плітками, та Баб Шуль велику перемогу і золоту медалю в бігу на 5,000 м.

Українець Леонід Жаботинський здобув для СССР золоту медалю у підношенні тягарів в конкуренції атлетів важкої ваги. Він випередив росіянина Юрія Власова, з яким вже довший час іде двобій Леоніда за примат. В трискоку Віктор Кравченко здобув лише третє місце і бронзову медалю за поляком Юзефом Шмідтом і Олегом Федосеєвим. Несподіваною поразкою для американців було друге місце Ралфа Бостона у стрибку вдовжінь, в якому переміг його репрезентант Британії Лін Дейвіс. Таким же розчаруванням було лише п'яте місце Ельвіри Озолін зі Совєтського Союзу в меті ратищем, в якому золоту медалю і перше місце здобула Румунка Мігаеля Пенес.

Футбольні дружини УСК-у і „Тризуба" здобули нові перемоги

УСК Ню Йорк здобув минулої неділі, 18-го жовтня в Ню Йорку дві дальші точки в мистецьких змаганнях Південної Дивізії „Східньої Конференції" з Н. Й. Амерікенс, які закінчилися вислідом 4:0. Після слабшої першої половини (1:0), дружина УСК-у попрацювала значно краще в другій півгрі і закріпила перемогу трьома дальшими воротами. Стрільцями воріт для УСК-у були: Шефер, Сметгирст, Сапіо і В. Шмотолоха. Маючи однакове число точок із „Тризубом", висунувся УСК на перше місце в показнику Дивізії завдяки кращому відношенні воріт. На рахунку УСК-у після останньої перемоги є 9:3 точок і 14:5 воріт.

„Тризуб" Філядельфія переміг минулої неділі на своєму грищі об'єднану дружину „Мінерви-Пфельцер" з Ню Йорку вислідом 5:2. До половини вислід цих мистецьких змагань Південної Дивізії був 2:2, при чому двічі приходилося „Тризубові" вирівнювати вислід. Друга половина принесла „Тризубові" при значній перевазі троє воріт і заслужену перемогу. Одинадцятка „Тризуба" заграла ці змагання слабше, як зустріч перед тижнем зі сильними греками. Ворота для „Тризуба" здобули: Мендонка на 1-ій, 55-ій (з карного) і 60-ій хвилині гри; Яковина (42 хв.), та Кунга (78 хв.). „Тризуб" опинився на другому місці показника лише різницею у відношенні воріт (16:6) при однаковому рахунку точок з УСК-ом. Ці дві українські дружини зустрінуться наступної неділі в Ню Йорку у своїх перших мистецьких змаганнях Південної Дивізії „Східньої Конференції".

„Чорноморська Січ" Нюарк не відбула минулої неділі визначених мистецьких змагань, які в останній хвилині були відкликані.

Інші висліди змагань „Східньої Конференції": „Інтер" — „Грецько-Ам. СК" 3:3, „Дойчунгарн" — „Унгарія" 5:2, БВ „Готче" — „Джуліяна" 3:2.

● **В Дюссельдорфі в Західній Німеччині** розпочався у понеділок 12 жовтня судовий процес проти 11-ох колишніх членів нацистської адміністрації кацету в Треблінці, за 45 миль від Варшави. Той кацет, створений спеціяльно для винищування жидів, діяв від липня 1942 до жовтня 1943 р., і в тому часі винищено там кругло 700.000 жидів. Головним підсудним є Карль Губерт Франц, який був останнім командантом того кацету. Після війни він скривався, як кухар в одному ресторані. За ним і його спільниками шукали довгі роки.

ТАРЗАН, ч. 5327. Суперечка!

"DAD IS OKAY," SAID THE GIRL UPON HER RETURN. "BUT HE WOULD BE MORE COMFORTABLE IF YOU TWO MEN STAYED THE NIGHT." 8-31-5327

"NOW WAIT A MINUTE!" STONE EXCLAIMED ANGRILY. "TALK ABOUT YOUR INSULTS--"

"ADAM!" PLEADED BETTY. "THE LEAST YOU CAN DO IS GO ALONG WITH THIS!"

З татом все добре, — сказала дівчина після повороту. — Але він почуватиметься краще, коли ви обидва залишитеся на ніч.

— А тепер зачекайте хвилину! — сердито гукнув Стовн. — Говоріть про ваші образи...

— Адаме! — виправдувалася Бетті. — Єдине, що ви можете зробити — це погоджувати в цьому!